

8829

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtinu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtinu, — 3 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Ką veikia mūsų broliai Amerikoje?

Kiek iš-viso yra Lietuvių Amerikoje, sunku sužinoti, ale amerikieškieji lietuviški laikraščiai tvirtina, juog mūsų brolių Amerikoje esą *į tris šimtus tūkstančių*.*) Amerikoje Lietuviai gyvena daugiausiai po miestus ir uždariauja prie fabrikų, anglakasyklių ir kitokių sunkių darbų per prastus darbininkus. Po kaimus menkai tėra Lietuvių, nėra pavargėliais nuėję netur už ką lauko nusipirkti, o per kaimo darbininką buti dar prastesnis dalykas, nėra, viena, menka uždarbė, o antra, per daug ilgu ir nuobodu atskirtam nuo savųjų; po miestus Amerikoje jau vis yra Lietuvių daugiau, na, tai kiti atėję iš tėviškos ten pat glaudžiasi. Kurie jau seniau atėjo į Ameriką, kada dar ten nebuvo iš Europos tiek daug, kaip dabar, svieto pritvinę ir pertai buvo geresni pelnai, tai tie, ką gerai dirbo ir mokėjo čėdyt, iš palengvo susidėjo skatiko ir prasidėjo kokią pirklystą, užsivarė pinigų. Ale tokių daug nėra. Nemiela yra girdėti, kad Lietuvių apstėstose vietose, kaip ir pas mus Lietuvoje, ir Amerikoje mėgsta vaisintis tos mūsų utėlės — Žydai ir daro mūsų Lietuviams pirkliais konkurenciją. Kiek galima tėmyti, tai Amerikoje lietuviškiems kunigams geriausiai klojas.

Išpradžios Lietuviai ilgai laikėsi prie Lenkų. Prieš svetimtaučius savę per Lenkus išduodavo, mokindavosi lenkiškai kalbėti, lankydavo lenkiškas bažnyčias, klau-

sydavo lenkiškų pamokslų ir tt. Taip buvo, vieną, delto, kad ir Europoje Lietuviai tąsyk dar tebemiegojo, nežinodami, kas esą ar Lenkai ar Lietuviai; o antra, delto, kad Amerikoje nebuvo išpradžios apšviestų vyrų, nebuvo kam Lietuviams akių atidaryti. Ale kada pirm kelių metų pasirodė tarp Amerikos Lietuvių keli gerai mokinti Lietuviai, tai Amerikos Lietuviai pradėjo umai kilti ir skirtis tų senų Lietuvos globėjų ponų Lenkų. Į kelis metus tapo įsteigta daugybė lietuviškų parapijų, pastatyta keletas bažnyčių, įtaisytos mokyklos (kad ir menkos), įsteigta begalės visokių lietuviškų draugysčių, pradėta leisti lietuviškus laikraščius ir knygas ir teip toliaus ir teip toliaus. O ant galų galo Lietuviai tautiškai teip subrendo (žinoma, dar nevisi), kad ryžosi kuodidžiausias skaitlius, o jei tai galima būtų, tai ir visi susidėti ir susirašyti į vieną milžinišką draugystę, vadinamą „Susivienijimas Lietuvių (Katalikų) Amerikoje“. Ketverius metus toji draugystė menkai gyvasties terodė, bet paskesniame laike „Susivienijimas“ vis auga augštin ir platyn, ir nėra abejojimo, kad jisai galės ne tik Amerikos Lietuviams diei naudingas buti, ale ir mums, po Maskoliaus priespauda vaitojantiems, paduos pagelbą. Prie Amerikos Lietuvių „Susivienijimo“ iki dabar prisidėjo jau *trisdešimtys penkios* draugystės ir daugybė šėip pavienių žmogystų, o vis dar auga ir auga ir Dieve duok, kad neliautų augės. Kurs prisirašo prie „Susivienijimo“, tur mokėti per metus *pusę doliaro*, tai ant maskoliškų pinigų bus kokią 80 kapeikų, ir jau tok-

*) Po Maskoliaus jungu (tikrojoj Lietuvoje) Maskoliai rokuoja Lietuvių ir Žemaičių į tris milijonus; ale bus per keturis milijonus.

† sai žmogus skaitosi per „Susivienijimo“, sąnari. Kad tokiam sąnariui tinkasi koks priepuolis, tai iš „Susivienijimo“ išdo jisai gauna pašalpą, o tokiam sąnariui numirus, jo šeimyna gauna šimtą doliarų ant palaidojimo ir susigėbėjimo. „Susivienijimui“ rupi ne vien vargai pavienių jo sąnarių, bet ir labas visos Lietuvos. „Susivienijimas“ leidžia savo išdu naudingas lietuvių telpas paskesniame laike) pakelti balsą prieš Maskolius už Lietuvos prispaudimus. „Sus.“ išleido savo pinigais dideles knygas „Istoriją Lietuvos“, parašytą Simano Daukantos, nuo kurio gimimo dienos 28 d. Spalių m. pernai metuose išsipildė šimtas metų. Tą dieną pernai Amerikos Lietuviai daugelyje vietų pakėlė iškilmingas šventes ant garbės tam garbingam vyrui Simanui Daukantai. „Sus.“ išleido jau užpernai, jei kam teko skaityti, to paties S. Daukantos parašytas knygas, vardu *Budas senovės Lietuvių* ir daug kitų didei gražių darbų atliko, o dar daugiaus žada atlikti. Vyriausiu triusėju apie taisyms šito „Susivienijimo“ yra kunigas Aleksandras Burba, Plymouth'o klebonas; ale, žinoma, viens vargu bau išvaliotų tokias sunkenybes pergalėti, jeigu neturėtų gerų pagelbininkų. Pernai vasarą atvyko į Ameriką iš Žemaičių kunigas Juozapas Žebriš, kurs nuo to laiko vis keliauja po vietas, kame Lietuviai gyvena ir šaukia visus į „Susivienijimą“. Taigi šito šaukaus vyro darbas nenueina perniek — „Su-

sivienijimas“ per tai vis auga. O neper-seniai kunigas Žebriš paankavo „Susivienijimui“ šimtą doliarų.

AmerikosLietuvių „Susivienijimas“ žada išleisti savo pinigais geografiją t. y. kny-gas su žemės aprašymais ir apgarsino per laikraštį „Vienybę Lietuvininkų“, kad ta-sai, kurs parašys tokias knygas lietuviškai, gaus iš „Susivienijimo“ išdo šimtą do-liarų; o tuosius pinigus duoda kunigas *Sutkaitis*, tas pats, kurį ana met Seinų ku-nigai išvarė iš seminarijos už lietuvių telpą. Dabar jisai, Amerikoje išėjęs mokslą, pa-stojoLietuvių klebonu, Pittsburgh'o mieste. *) Tojoj geografijoje bus išgulytos a) pra-dinės geografijos žinios ir aprašyta b) Eu-ropa, c) Azija, d) Afrika, e) Amerika ir f) Australija. Jau du parašę atsiuntė to-kius rankraščius, bet tie dar nėra užtekti-nai geri, delto susivienijimo viršininkas laukia daugiaus rankraščių atsiunčiant, ir lauks iki Gegužės mėnesio. „Susivienijimas“ dabar spausdina Tilžėje tokius sąsa-gus su pusiauparašytomis litaromis, azt ku-rių bevadžiojant norintiejai galės patys be

*) Matydamas tokius gražius Amerikos kunigų darbus, žmogus nenoroms atsimeiti Lietuvos sto-rusius prabacius ir klebonus; kiek tie vyrai ga-lėtų gero padaryti, kad tik nebūtų toki atausę del tėvynės labo! Aš jug nesakan, kad jie keliautų per Lietuvą ir žmones šauktų, ne, jug pas mus to visai negalima daryti per Maskolius, ale tegul nors pinigiskai lietuvių telpas darbus remia... Jug jau šiandien visi žino, kaip ir kur galima pinigais ant Lietuvos gero aukauti.

Dar apie Kražius.

J. Bagdonas
Aną dien buvo atvykę į Tilžę du vyru iš Kražių parapijos (viens iš pat miestelio). Viens jų jau pirma buvo bėvęs kelis kartus Tilžėje ir varden visos Kražių parapijos leido skundus į visą Europą; o kada paskui Kražiečiai siuntė deputaciją į Petrapiylį (Peterburgą), tai jisai teipgi drauge važiavo — išviso į Petrapiylį važiavo keturi vyrai. O antrasis pirm to buvo važinėjęs į Kauną ir į Vilnių dėlei Kražių bažnyčios reikalų. Mušyje su kazokais juodu nebuvo, nėra viens jau buvo kalėjime į tą tarpą, o kitasai buvo vos sugryžęs iš Petrapiylio ir tuojaus pasitraukė, kad nepaimtų. Kada kazokai Kražiuose buvo apsidirbę su žmonėmis, tai, girdi, gubernatorius pirmučiausiai ant plakimo jo pareikalavo, ir nėra jo Kražiuose nebuvo, tai tuojaus siuntė vežimą į jo namus (6 verstų nuo Kražių,) idant jį ant tų pėdų pristatytų. Ale tasai žmogelis jau numanė, kam jo gubernatoriui reikia, delto, pamatęs atvažiuojant, tuojaus pasislėpė, o moterimis įsakė, kad sakytų, juog jo nėra namieje. Tai teip jis ir atliko nepaimtas ir neplaktas. O paskui jisai teip ir slapstėsi visą laiką iki dabar. O antrasis sėdėjo laike to mušio ir pčtam tapo paleistas, ale dabar neseniai prokuratorius vėl buvo liepęs jį suimti, bet jis laiku pasprudo iš namų ir, palikęs Kražiuose pačią ir vaikus, drauge su anuom atkeliaavo į Tilžę. Maskoliai teip aštriai uždraudę kalbėti apie tą Kražių audrą, kad nė juodu (nėsa patys nematė) negalėjo nieko tikro papasakoti. Žmonės aplink Kražius teip esą įgąsdinti, kad jeigu koks svetims nor ką nuo katro patirti, tai Kražiškiai stačiai sako, kad nieko nebuvo. O aplinkiniuose yra daug sužeistų: vieno akis iškirsta, kito nosis numušta, kito veidas arba galva perkirsta su kančiom, arba ranka išmušta (mat, daug į aleido iš kalinio); tai jeigu dabar paklausai, kas akį išmušė, ar ranką išsuko, tai sako, „karvė išdurė“ ar „arklys išsipyre“ arba „pati išmušė“ ir tt. — teip svietas įbau-

kokio mokintojaus pagalbos išmukti gražiai lietuviškai rašyti.

Viršų buvau užsiminęs apie Amerikos Lietuvį „Susivienijimo“ sunkenybes; taigi ištikro „Susivienijimas“ arba tariant jojo vadovai tur sunkią kovą kovoti, nėsą tur daug priešininkų. Labiausiai trikdina „Susivienijimo“ augimą viens neva lietuviškai spausdinamas, ale lenkišką dviasią sėjantis laikraštis, kars mažiau tįsmanančius Lietuvius moka supaikinti ir vadžioja už nosies, labai nešvankiai iškraipydamas ir išdergdamas prieš Lietuvius „Susivienijimo“ norus ir darbus. Žinoma, „Susivienijimo“ vadovai tur prieš tokius gaisinimus dručiai stengtis. O paskui vėl ir kiti Lietuviai, iš dalies per prastus persiliudyjimus, o iš dalies per pavydą, teipgi atspėdami, gaisina „Susivienijimą“. Kad Lenkai painioja Lietuvį darbų, tai jug nedvyai, nėsą jau jie nuo amžių papratę mus, Lietuvius, skriausti ir žeminti, ale kad ir kiti Lietuviai dirba drauge su Lietuvos priešininkais, tai labai liudnas daiktas. Bet „Susivienijimas“ dabar teip ėmė kilti ir didintis, kad vargu bau tie gaisinimai toliaus galės jam ką kenkti. Mes velyjame, kad prišginiaujantieji prieš „Susivienijimą“ Lietuviai susiprastų kuogreičiausiai ir prisidėtų prie jo; o jeigu kas jiems nepatinka, tai jug gal paskui bandyti taisyti; ale teip kupinai prieštintis, kaip kad dabar kiti daro, tai yra labai nepatrijotiskas darbas, ir teip besielgdami priešginy-

stės kėlėjai nepelnys sau garbės. — Žinoma, kad Amerikoje gyvenantieji Lietuviai gerai pažinsta savo brolių vargus Lietuvoje; jie ten mūsų vargų didumą dar geriaus numano, nekaip mes patys, nėsą jie mato, kokia Amerikoje laisvė (valnybė), o koks pas mus prispausdimas po Maskoliumi. Amerikos lietuviški laikraščiai gauna daug žinių iš mūsų krašto per gromatas, o paskui įdeda vis tai į laikraščius. Pertai Amerikos Lietuviai beveik, gali sakyti, daugiaus žino apie mūsų kraštą, nekaip mes patys čion pat begyvendami: jie gauna žinias iš visos Lietuvos, o mes tiktai težinomne savo parapiją . . .

Taigi kada pėreitą rudenį Maskoliai išpus tyjo Kražius (Kauno g. Raseinių p.), praliedami Žemaičių kraują, už ką jie gynė savo bažnyčią ir tt. — tai, kaip tas gandas nuėjo į Ameriką, tuojaus pakilo tarp tenykščių mūsų brolių didis truksmas. Lietuviai po visus Amerikos miestus darė susirinkimus, teiravosi, ką čia daryti, kaip paduoti mums pagelbą. Meldėsi po bažnyčias už užmuštuosius, laikė kalbas, dėjo pinigų, kėlė protestus prieš Maskolių žvėriškus darbus Lietuvoje. Negalima išrokuoti visų vietų, nė kalbų, tiktai tiek galime pasakyti, kad daugybė draugysčių surašė tam tyčia tokius protestus prieš Maskolių ir pasirašė nusiuntė „Sus“ viršininkui kn. Burbai į Plymouth'ą. Chicago's parapija padavė protestą su šešiais tukstančiais parašų. Da ir dabar vis daugiaus tokių protestų siun-

gintas! Juodu dar pasakojo, kad gubernatorius su žandarais ir visa maskolių gauja atsibalė į Kražių apygardą dar iš vakaro, šviesoje, ale tuojaus n'ėję į Kražius, bet sulindę į aplinkines girias ir lindoje iki vidurnakčiui. Buvusi jau antra po dvylikai, kada gubernatorius su Maskolių gauja užpuolęs ant bažnyčios. Kunigai vis buvė drauge su Maskoliais ir prikalbinėję žmones, kad nesipriešintų valdžiai ir atiduotų Maskoliams bažnyčią sugriauti. Žmonės išpradžių beveik buvė paklausę kunigų prikalbinėjimų ir jau buvė visi išėję iš bažnyčios, ale paskui žandarai sustoję iš abiejų pusių tako ir ėmė žmones einančius iš bažnyčios kapot su kančiais, paleidę kelis šuvis iš revolverių, ir peršovę ranką vienai moteriškai ir vienam vyriškiui petį. Tada žmonės ėmė šaukti, o kiti griebę kuolus ir ėmė lupt žandarus, uradninkus ir tą visą gaują. Gubernatorius su savo burliokais jau buvęs pas bažnyčios duris, ir kada žmonės ėmė mušti, tai išokęs į bažnyčią su keliais savaisiais ir duris užsitrenkęs. Visą tą laiką prie gubernatoriaus turėjęs buti Kražių staršina ir jis buvęs drauge ir bažnyčioje užsidaręs ir, kada paskui žmonės įsiveržė per užpakalines duris, kad staršina nebutų buvęs drauge, tai, girdi, tikrai žmonės butų ir gubernatorių ir visus jo draugus kaip šunis išterioję. Staršina vis turėjęs stovėti pryšakyje ir pertai gavęs daugiausai nuo žmonių, nors žmonės jį labai čėdyję. Staršina buvęs visas kruvins kaip jautis, ale ir burliokams gerai tekę. Delto gubernatorius paskui teip įsintęs ant žmonių.

Tuodu vyru dar pasakojo, kad Maskoliai iš pradžios neva norėję pavesti tąją murinę klioštoriaus bažnyčią parapijai ir iš Vilniaus buvęs atvažiuavęs viens augštas valdininkas tą dalyką ant vietos nuspresti; viens nuo tų vyrų girdėjęs kalbą tojo valdininko su klebonu. Klebons jį (tą Maskolių) išvadžiojęs visur, išrodęs viską; duręs su lazda į medinės bažnyčios sieną, lazda įlindus lyg į pjaulus ir tt. Tasai Maskolius buvęs labai švelnus prieš kunigą. Kunigs iš pradžios ėjęs šalia jo be kepturės, tai Ma-

čia į Plymouth'ą; paskui iš tų visų protestų susistatys vieną didelį protestą nuo vardo visų Amerikos Lietuvių, atspausdins jį pavidale knygų lietuviškoje ir angliškoje kalbose ir įteiks tas knygas Popiežiui ir Europos karaliams ir cecioriams, ir apgarsins po viso svieto gazetetas, kad visa pasaulė žinotų, ką Maskoliai pas mus Lietuvoje dirba, ir tokiu būdu bus paduotas didis Lietuvos skundas visam svetui. Žinoma, ant tokio dalyko reikia nemažai pinigų, delto dabar visi Amerikos Lietuviai deda pinigus, kiek katras gal.

Toksai protestas gali mums daug gero padaryti. Mat, Maskoliai iki šiol Lietuvoje triusė pašnabždoms — nieks nežinojo, ką jie dirba; ale kad syki jie pamatys, kad jų darbus pradeda garsinti svetui, kad yr' kam už Lietuvą balsą pakelti, tada jie liausis pas mus tokias bjaurėnybes dirbė, kaip iki šiol. O kad Maskoliai to ir nevengtų, tai bent Lietuvos vardas per tokius protestus pagarsės, ir ar vainai kilus ar ką, jau visas svietas žinos, kad ir Lietuviai yra ant svieto ir kad ir jie jiesko savo tiesų...

Apšviestieji Amerikos Lietuviai aną met įsteigė tokią draugystę šelpti lietuviškiems raštininkams. Kas parašo kokią gražią apysaką (istoriją) iš savo galvos, tokiai gauna užtai iš tos draugystės dovanoms tiek ir tiek pinigų. Tai yra labai puiki įtasis.

Pereitą 4 d. šio Kovo mėnesio daugybė Amerikos Lietuvių susivažiavo į miestą Wilkes-Barre ir čionai iškilmingai laikė

paminėjimą išnaikinimo baudžiavų Lietuvoje, o drauge vėl pakėlė protestą prieš Maskolių už Kražių baisenybes.

Viršuj buvau užsiminęs apie lietuviškas draugystes Amerikoje. Taigi čionai dar turiu pridurti, kad tos draugystės kaip katra labai skaitlingos, nėra kita tur į kelis šimtus sanarių. Kitos tų draugysčių tur savo ypatingus rubus, labai puikiai ir brangiai padirbtus, ir, kada kelia kokią šventę ar balių, tai apsitaisto su tais rubais, susistato į processijas ir traukia su muzika ir karuonomis per miestą, iki tai vietai, kur paskirta šventę laikyti. Ten jie sav ką nor kalba, ką nor gieda ar dainuoja, žodžiu sakant džiaugiasi kupina laisve, ko Maskolijoje nė gubernatorius negal sav pasivelyti.

Tokia laisvė tur syki pastoti ant viso svieto, ir mūsų brangioje tėviškoje Lietuvoje. Kada ateis tas laikas, sunku pasakyti, ale nėra ką abejoti, juog syki vis pareis laisvė. Jug ir kitose šalise kita-syk buvo gana prispaudimų, kitur buvo dar bjauriau, ne kaip šiandien Maskolijoje, ale laikai persikeitė — dabar visur daugiaus laisvės, ar tai Anglijoje, ar Prancuzijoje, ar Švedų žemėje ar Vokietijoje. Ateis laikas, kad ir Maskolijoje pasibaigs prispaudimai, arba Maskolija turės suvisu sugriunt, nėra teip, kaip šiandien Maskolijoje einasi, ilgai negal tvirti.

Kada nukris nuo mūsų nuspausto sprando maskoliško prispaudimo jungas, kada prašvis Lietuvoje pageidauta laisvė, tai ir Amerikos Lietuviai nenurims Amerikoje, — tada jie galės laisvai gryžti į tėviškę, nesibai-

skolius liepes užsidėt kepurę. Ir buvę beveik viskas sutarta, ale kunigs pagalios ėmęs reikalausti, kad ir daržus čion-pat jam duotų, nėra jeigu daržai kitur busią, tai vištos jam iškasiančios daiginius. Maskolius ant to nenorėjęs sutikt. Tada kunigs atsisakęs ir nuo bažnyčios, kad jam čion daržų nenor duot. Maskolius pareikalavęs, kad kunigas ant to pasirašytų. Kunigas norėjęs rašyti, kad jis delto nenor murinės bažnyčios, nėra čionai nėra ant vietos daržų, bet Maskolius (jo pavardė buvusi Gololobovs) reikalavęs, kad jis to neminėtu, tada klebonas ir ant to sutikęs, ir parašęs, juog jis klioštoriaus bažnyčios neprijima per parapijinę. Gololobovs pasiėmęs tą kunigo parašą ir išvažiavęs. Musų prieteliui toks klebono darbas labai nepatikęs ir jisai davęs žinią parapijos rodininkas, kad kunigs teip padarė. Tada rodininkai susikalbėję ir surašę ilgą telegramą į Vilnių pas general-gubernatorių (tasyk buves dar Kachanov'as) ir maldavę, kad klebono atsisakymą nepalaikytų per tikrą, nėra klebons nėra atsakantis už visą parapiją — šiandien jis čia, rytoj gal but kitur ir kad tą jojo parašą atgal sugražintų, o bažnyčią parapijai pavestų. Tada, teisybė, klebono parašas sugryžęs atgal, ir po jo akių buves sudraskytas, ale su bažnyčia tik kitaip stojosi.

Cia turiu pridurti, kad tuodu vyru, paviešėję keliatą dienų Tilžėje, iškeliavo į Ameriką. Dabar Prusų policija neleidžia važiuoti nė vieno į Ameriką, kurs netur prašparto nuo gubernatoriaus; ale šiduodu vyru leido, nėra juodu nuėję į policiją patys viską pasisakė, kas ir kaip, ir prašė, kad juodviejų negaišintų keliauti į Ameriką. Taigi Tilžės policija su jais apsiėjo gana prieteliškai: išdavė raštus, kad iš Prusų žemės išikraustytų, ale į Ameriką keliauti negaišino.

Tai teip einasi tiems, kurių tėvynė po svetimu jungu.

mydami maskoliškos palicijos nė kariūmėnės, ir Lietuvoje užteks visiems vietos ir duonos, nėra valnoje (laisvoje) Lietuvoje bus dar geriaus nekaip šiandien Amerikoje.

Tiktai dirbkite, broliai Amerikiečiai, kad tie prispaudimai pas mus greičiau pasibaigtų, o mes jau dabar jus už jūsų rūpesčius sveikiname šaukdami: Tegyvuoja Amerikos Lietuviai! Tegyvuoja lietuviškos vienybės vadovai!

J. K.

Is Lietuvos.

Virbalyje (Vilkaviškio p.) jau antri metai kaip tur įsitaisęs viešnamį Jonas Gromnickas, ir jam gerai einas. Tiktai Virbalio aplinkiniai ukininkai dar labai neišmintingai daro. Atvažiuavę į miestelį ant prekymečio, kermošiaus arba šventomis dienomis vis dar neliauja lankę žydų. Žinoma, ne visi taip elgiasi, yra ir išmintingų vyrų. Kad kartais tokių žydų šelpiką užkalbini ir imi privadžioti, juog negerai, negražu ir nepadoru krikščioniui smarves žydus šelpti, kad nuo krikščionio reikia pirkti ir taip toliaus, tai kits ir paklauso, pameta žydus; ale yra tokių žydiškų prietelių, kurie nėjokiu galu nesi-duoda perkalbėti. Jie į žydus labiau įtiki nekaip į kunigus. Jug antai kartais ir kits kunigs, kad nieks negirdi, dar pataria eiti pas savą, o tokie žmonės tik neklauso ir gana. Jie sako: „Et, ką tu čia pasakoji? Jau mūsų žmogus vis nepadarys taip, kaip žydas.“ Žydas duodas ir magaryčių ir šnausą pagardinas. Tai tu dabar šnekėk su tokiais nišmanėliais! Mislyja, kad žydas juos apdovanoja, primyli, o jisai juos apmonya ir apsuka kuobegėdiškiausiu būdu. Tai žinoma, kad „mūsų žmogus taip nepadarys, kaip padaro žydas“, nėra mūsų žmogus tur sąžinę ir gėdą; o žydui kas? Jisai krikščionis laiko per „gojus“ (pagonus) arba galvijus, sutvertus žydams tarnauti, tai delto jis ir suka žmones ir daro su jais kuobjauriausius daigtus. Bjauru jau ir pamislyti, ne tik pasakyti, ką kartais koks pasmirdęs skretna žydas su mūsų žmonėmis Lietuviais išdaro, ypač su tais, kurie į juos labiausiai įtiki, nėra jie žino, kad toki prasciokai viską per gerą palaikys. Žmonės (o ypač moters), užėję pas žydą ir pasišaukę degtinės, papraso pagardinti. Tada žydelka ėmus ir įpila kokio geltono ar raudono skystimo iš kokios mažos bonkutės. Toki žmoneliai nežiuri, ar tai gardu ar negardu, bile kvarbuota. O kad pamislyti, kas ten per srutos gal but, tai žmogų net vemt verčia. Man teko kartą

matyti, kaip viena žydelka kuknioje pylė pasmirdusią arbatą iš suskretusio indelio į tokią bonkutę. Tur but aš ją užspėjau netyčioms, nes tuojaus nusisuko į kitą pusę. Ale aš tai išitėmyjau ir paskui dabojau, ką ji darys su tais puvesiais, — taigi paskui, vyreli, žiuriu, jau ji gardina boboms degtinę su tą pašvinkusia arbata. Na, tai žinoma, kad mūsų žmogus niekada nebus toks kiaulė ir begėdis . . .

O kiek mes nematome daug bjauresnių žydiškų kiauliojimų! — Deltogi mes krikščionys, turime džiaugtis, kad kur atsiranda krikščioniškas viešnamis arba kita kokia pardavykla, ir visokiū būdu privalome šelpti toki drąsų vyrą, kurs drysta stoti su žydais į lenktynes, nors ir žino, kad toli ne visi žmonės pažinstą žydus ir ne taip greit pareis ant to tikro susipratimo, kad *savas tur savą remti ir šelpti*. O mes Virbalio aplinkiniai taipgi turime lankytis pas Gromnickį, jeigu turime reikalą, o ne pas žydus-siurbėles. Virbalyje beveik kožną dieną turgus, ukininkai suvažiuoja už kelių mylių. Čia netoli geležinkelio (Kybartų) stacija; čion-pat ir valsčiaus sudas p. Gromnickio namuose. Pagal mano nuomone čion pas p. Gromnickį ukininkams geriausia užeiga. Man tankiai tenka matyti p. Gromnickio apsiėjimą su žmonėmis: jisai duoda kožnam prietelišką rodą sudo reikaluose, nėra tuos dalykus pusėtinais numano. Mes su savo kaimynais dabar žydų suvisu nelankome; kad yra reikals, tai einam pas p. Gromnickį. Pirma nė aš nedaug tenumaniau, kas maskolius nė kas žydas, nė kaip mes prieš juos privalome elgtis, ale kaip pradėjau skaityti lietuviškus laikraščius, tai susipratau. Deltogi butų labai naudingas daigtas, kad laikraščiai kuolabiausiai prasiplatintų po Lietuvą. Tasyk visi imtų greičiaus susiprasti ir išmanyti, kaip ir per ką gal mūsų tauta ir mūsų lietuviškas vardas pakilti. Meilė Dievo, kad bent pradžia turime.

J. V—kas iš L.

Is Kalvarijos (Suv. gub.). Neperseniai čionai įvyko du interesingu atsitikimu, kuriuodu aš čion aprašysiu „Ukininko“ skaitytojams.

Viena moteriškė, Kalvarijos gyvetoja, turėjo nuo a. a. Mal—ienės vekselį ant 1500 rub., kurį jai buvo išdavęs vienas žydas, teipos-gi Kalvarijos gyvetojas (pravardės nepamenu). Reikia čionai pridėti, kad anos moteriškės duktė buvo per angitinę pas a. a. Mal—ienę. Žmona pareikalavo nuo žydo užmokėsio. Žydas liepė ją ateiti į namus ir drauge atsinešti vekselį, tai jis užmokėsias visą skolą. Žmona viena bi-

jojo eiti, delto nusivedė ir savo žentą. Kada juodu įėjo pas žydą, daugiaus nieko kambaryje nebuvo; žydas paprašė parodyti jam tą vekselį, ir pagavęs į savo nagus, perplėšė į kelias dalis ir įmėtė į pečių, kuris, rodos, tam tyčia buvo pakurtas kambaryje. o paskui užsigynė, kad jis niekadęs niekam neišdavęs jokio vekselio. Žmona pakėlė didelį riksmą; subėgo daugybė žydų ir krikščionių. Matydama, kad tokiu būdu nieko nelaimės, žmona nubėgo pas žemskių viršininką. Šits tuojaus atėjo ant vietos pasitikrėti, kas pasidarė. Įėjęs į kambarį, užtiko žydėlį bestovint pas pečių ir besišildant rankas; o ant jo veido matyti buvo džiaugsmas, kad pasisekė padaryti koki gerą gesęftą. Viršininkas prašalino žydpalaikį nuo pečiaus, patsai priėjo prie pečiaus ir, pažarstęs, ištraukė ant galo savo kalavijo dalį vekselio, kuri buvo prilipus prie šono kakalio ir pertai dar nespėjo sutrupėti ir pelenus. Parodęs žydui, paklausė, kas čia. Žydas atsakė, kad jis nieko nežinąs, kad tai nieks, ir sutrynė tarp pirštų tą vekselio dalelę (mat bijojo, kad viršininkas neišskaitytų nors truputį iš to, kas ten buvo parašyta, nės, nors kortukė buvo sudegusi, bet vis buvo žymu litaros). Viršininkas tuojaus surašė protokolą ir pats nunešė jį pas tyrinėtoją (sliedovatelį), o žydą liepė iškisti. Žydui gal ir nieko nebutų buvę, kad jis pats nebutų išsidavęs; mat, žentas anos žmonos, kaip giminė, negalėjo buti liudininku, o daugiaus niekas nematė, kaip žydas sudegino vekselį. Paskirtą dieną žydas buvo atvestas pas tyrinėtoją. Šits, nu duodamas, kad visai nieko apie visą atsitikimą nežino (o jis viską gerai žinojo, tik norėjo žydą sugauti), pasiėmė nuo stalo protokolą ir per gerą pusvalandį skaitė, netardamas į žydą, nė įpusės žodžio. Šits baisiai buvo nusigandęs; juo ilgiaus anas skaitė, juo didesnė baimė ėmė žydpalaikį. Pabaigęs skaityti, tyrinėtojas taip prakalbėjo į žydą: „esi apskūstas už sudeginimą vekselio ant 3000 rub.“ — „Kokie trys tukstanciai! aš kaltas tik pusantero“, — atsiliepė žydelis, nesitikėtai išsiduodamas. Tokiu būdu žydpalaikis dabar apskūstas žemskių viršininko už sudeginimą vekselio, o anos moteriškos už skolą. Regisi, turės pralaimėti abi bylas: už pirmą kaltę teks pasėdėti kalinyje, o žmonai pinigų reikės sugražinti.

Kitas atsitikimas buvo toks. Zakarevyčius, buvęs ukininkas, o dabar Kalvarijos gyvėtojas, paskolino savo giminei ukininkui Bukotai pusantero tukstancio rublių, o ant reverso įrašytą tapo, buk jis paskolines

3000 rublių. Praėjus kokiam laikui Zak. pareikalavo nuo Buk—os 3000 rublių, su palukanomis. Buk., matydamas, kad Zak. nejuokuoja, pristatė ant 1500 rublių (kurių jis nebuvo skolinęs) kvitas, neva išduotas Z—aus, kad tiek skolos jau sugražinta. Zak. apreiškė sude, kad jo parašas ant tų kvitų padirbtas, ir vargšas Bukota pateko už tai į skylę; sudas dar bus. — J. V—s.

Suvalkai. Nesenei buvo maskoliškas skaitymas „apie Amerikos laikraščius ir jų rašytojus“. Pinigai iš to surinkti eis ant įtaisymo knygynų prie kalinių mūsų gubernijų. Paskiaus buvo tasai pats skaitymas ir Starapolej (Senapylej). Starapolėje daugiaus pinigų surinko, nėg Suvalkuose. Skaitymas buvo geras.

Starapolės gimnaziją žada perdirbti į laukininkystės mokyklą, sako, jau toksai užmanymas Apuchтино paduotas į Petrapylį.

Kazermės gimnazijos mokininiams kitiems metams jau bus gatavos.

Gera but, kad žmonės per gminų suėigas nutartų, kad gimnazija jiems reikalinga, ale kazermių vaikams nereikia. Tokius nutarimus, žinoma, per pavieto načelninkus reiktų nusiųsti toliaus.

— Gubernatorius Suvalkų, turbūt dilei maišto bijosi, nes labai nenoriai duoda pavelyjimus karabinus ir revolverius laikyti.

— Kolera Lenkų karalystėje da neišnyko — Varšavoj vis da atsitaiiko ligonių.

— Iš Varšavos parėjo žinia, kad nevalia ardyt ir naikint *gairių ir ženklų*, kuriuos maskolių matininkai plianus bedirbdami ant laukų pastatė, užtai esant įstatymuose kora.

— Maskolių valdžia žada taip vadinamą *propinaciją* išnaikinti ir degtinės pardavimą pati valdžia žada į savo rankas pajimti.

— Apie Starapolę pradžioj Vasario buvo *griausmas*, ir užmušė net vieną žmogų netoli Jievaravo. Po griausmų pakilo baisi *vėtra*, kuri pridirbo daug riaušių mūsų apigardoj — sugriovė kluonų, tvartų, nudraskė stogus, išvartė medžius.

— Virbaliuje pasak maskolių laikraščius busias įtaisytas elevatorius t. y. toki namai javams supilti prie gelžkelio, iš kurio gatavai leis į vagonus.

— Iš Petrapilės atėjo žinia, kad mūsų *gmino sudus* žada pertaisyti. Kokios ten bus permainos, da tikrai nežinia. *Klapas.*

V Iš svetimų šalių.

Maskolija. Visoj Rusijoje yra 17000 verstų geležinkelių privatiškose (kompanijų) rankose; tik koki 2000 verstų iš to viso netur skolų valdžiai, kiti gi, t. y. į 15000

verstų apsunkinti baisionis skoloms valstijai, nes iki 944 milijonų rublių; tai išpuls ant kiekvieno versto po 63000 rublių. Už tokių pinigų gali lengvai pastatyt kitą tiek geležinkelį ir da daug geresnį. — Valdžia jokiū būdu negaii tos skolos atgauti, nes kompanijos puikiai moka apgaudinėti Rusijos valdžią, pačios gaudamos gerą pelną iš geležinkelių, valdžiai gi neduodamos beveik nieko. Pertai valdžia dabar ima į savo rankas kuone visus privatiškus geležinkelius, nes mato, kad kitaip savo skolos negaus.

Iš Varšavos praneša, kad nuo pavasario 1894 m. pradės tenai statyti labai didelę ir *puikią cerkvę* (soborą), kuri su visais parėdalais atsisis į 2 milijonų rublių. Jau nuo pernai metų ciecorius pavelyjo rinkti ant to dalyko pinigus. Ikišiol ėsa surinkti apie 250 tukstančių rub. Nors tai tėra tik aštunta dalis reikalingos sumos, vienok nuo pavasario Maskoliai žada pradėti darbą. Maskoliai pradėjo dabar taisyti ir puošti savo cerkves kuopuikiaušiai, mislydami, kad tuo puikumu patrauks į savo pusę katalikus... Bet vargu daug tuom laimės — pervėlai susiprato; bereikalo tik pinigų mėto, geriaus padarytų ant ko geresnio apvertę.

— Maskolių kariūmėnė daro dabar bandymus su *džiovintais raugintais kopustais*. Pasirodo, kad ant kiekvieno kareivio reikalinga ant dienos $\frac{3}{4}$ svaro paprastų raugintų kopustų; $\frac{3}{4}$ gi svaro džiovintų kopustų tuo tarpu užtenka net ant 18 kareivių per visą dieną. Gazietos rašo, kad džiovintais kopustais taps aprupinta visa Maskolių kariūmėnė.

— Išdo (finansų) ministerija, pasak maskoliškas gazietas, padavus užmanymą, idant pasidalinant turtus aktai but daromi, kaip *pirkimas ir pardavimas*, o ne kaip *dovanojimas*. Ikišiol tėvai, pavesdami vaikams namus ar kitokį turta, darydavo daugiausiai dovanojimo aktus, nes teip mažiaus raštai atseina. Dabar gi ministerija patėmyjo, kad daugiaus bus valstijai pelno, jeigu visus privers daryti aktą pirkimo ir pardavimo, pereinant turtui į kitas rankas.

Maskolių gazietos praneša, kad Vals-tijos Roda (gosudarstvennyj Soviet) ne- užilgio pradės rodavytis apie *permainyma pašpartų* sistemos.

— Maskolių valdžia galutinai apgar-sina, kad *senosios bumažkos* (popieriniai pi-nigai) nuo $\frac{1}{13}$ Gegužės mėnesio 1894 m. pabaigtinai neturės jau jokios vertės.

Anglija. Tenai, ypač Londone, didelė bedarbė. Pulkai pavargusių darbininkų

vaikščioja rekaudami po miestą. Tarpu jų daugelis žydų, turbūt, daugiausiai iš mūsų krašto atsikrausčiusių. Pabaigoj Sausio mėnesio šių metų be darbo esantiejie žydėliai padarė didelį susirinkimą savo sinagogoi, reikalaudami nuo rabinų užtarimo. Buvo didelis rikšmas, palicija turėjo išvaikyti susirinkusius. Nelaimingi žydai apgarsino, kad jie susirinks į S. Petro Bažnyčią pasiskusti anglikoniškiems pastoriams (kunigams), kad rabinai nenori jų užstoti. Jeigu ir šitie neprijims jų po savo apgynimu, tai pavergėliai žydėliai žada apsigyventi toj bažnyčioj ir nesiskirstyti iš jos lauk.

Matyt, kad Anglijoj su darbu sunkiai dabar einasi, jeigu ir konsulis Anglijos Maskolijoj ėsantis apskelbė per Varšavos laikraščius, kad tie, kurie nori keltis į Angliją, nesiskubintų kraustyti į ten, nes darbo gali negauti.

Finų žemė. Tai kunigaikštystė po Maskoliaus apieka. Finų žemė turi savišką (ne maskolišką) valdžią. Įstatymus tenai išduoda seimas, kuriam susirinkti duoda įvelyjimą Rusijos ciecoriaus, kuris skaitosi didžiu Finų kunigaikščiu. Anais metais Maskoliai buvo bandę atimti tą laisvę nuo Finų, bet Finai nepasidavė: ciecorius turėjo atšaukti savo žodžius atgal. Dabar nesoniai ciecorius liepė atverti Finų seimą, kuris kuone 4 metai, kaip buvo uždarytas. Atsivėrus seimui, viscki pasiutiniai turėjo kalbas į jeneral-gubernatorių, prašydami apreikšti ciecoriui jų norus. Kuone visos kalbos buvo labai drąšios; Finai nuo ciecoriaus tiesiog reikalauja, kad jų tiesų nemintų po kojų, jie to negalį pakelti. — Turbut tos Finų kalbos maskoliams nelabai patiko.

Prancuzija užtatai žada pakelti rubežinę mokestį ant javų. Dabar mokasi 5 fr., toliaus, sako, reikės 8 frankus mokėt. Tai mums Lietuviams būtų nėgerai, nes dalis mūsų javų eina ir į Prancuziją.

Italija (Valakų žemė). Maištai žeminiųkų-darbininkų apmalšinti; kaltininkus kitus jau apsudyjo, ale ant smert nusudytų negirdėt. Pabandytų Maskolijoj toks maštas pasidarytų, kiek tai žmonių iškartų ar sušaudytų!

Brazilijoj jau senei maištas. Maistinin-kams gerai sekasi, turbūt neužilgio apgalės savo valdžią.

Amerikoj (Susivienijusiose Valstijose) didelė bedarbė — daugumas ir mūsų brolių Lietuvių bada kenčia.

Klapas.

Pirklystės derybos pabaigtos.

Pirklystės derybos tarp Vokietijos ir Rusijos jau užbaigtos, priimtos Vokietijos seime ir užtvirtintos ubiedviejų šalių vyriausybių; taigi galima tikėtis, kad Rusijos gyventojai (ir Lietuviai) rasi tik kiek brangiaus galės parduoti savo javus ir kitokią laukininkišką naudą, nėra dabar rubėziniai muitai per tas derybas tapo labai sumažinti; ale užtai Prūsų Lietuvoje prekės nusmuks. Ale vokiški fabrikantai iš įvykimo pirkliskos sataikos su Maskolija turės daug naudos. Jūg žinia, kad Rusijoje nedaug fabrių ir tie patys tankiausiai prastai įtaisyti; pertai, kada dabar Maskolijos rubėžius pasidarė atviras vokiškiems fabrių išdirbiniams gabenti, tai vokiški fabrikantai umai prigabens savo tavorų į Maskoliją ir pardavinės čionai su gražiu uždarbiu; o Maskolijos fabrikantams pertai nutruks pelnas. Del tų priežasčių maskoliški fabrikantai baisiai nenorėjo, kad Maskolija susitaikintų tame dalyke su Vokietija; o teipgi ir didieji Vokietijos žemvaldžiai lygia dalia priešinosi toms vyriausybės deryboms ir buvo pakėlę visokių prieštaravimus prieš savo vyriausybę, vienok tie jų priešgyniavimai nuėjo ant niekų, nėra valdžios abiejų šalių rupinosi kaip galėdamos susitaikinti, nėra nė Rusija nė Vokietija prieš kits kitą neišdrysta ginklo pakelti, o jeigu tosios derybos nebūtų įvykusios, tai vargu bau pakajus ilgiaus būtų galėjęs ištverti. Vokietija su Maskolija jau seniai reižiasi prieš kits kitą ir kad derybos nebūtų įvykusios, tai pagal žinomų protavimus, karas (vaina) būtų buvusi neišvengtinas.

Kas mums, Lietuviams, tarp šiandieninių mūsų gyvenimo salygų geriaus (ar pakajus ar karas), mes apie tai nekalbėsime; tiktai galima pasakyti, kad prispaustosios tautos ir stonai tokiam „ginkluotame“ pakajuje, kaip kad šiuos metus turime, nemato naudos nė džiaugsmo; o kitą vertus karo pavojus per tas derybas tiktai lyg tapo nukeltas tolyn, bet suvisu neprasalintas, nėra šiandien visos tautos teip prieš kits kitą įerzintos, teip įniršusios, kad karas gal pakilti visai netikėtai. Ir kas ypatingiausia, prispaustieji gaivalai karo laukia kaip išgelbėtojus, nuo šių dienų tautiškų ir turtiškų sunkenybių. Paprastai sakoma, kad kol ši svieta nepareis daugiaus laisvės, negal buti gerovės ant žemės, nėra šiandien to tiesa, katras galingesnis, o ne katras teisingesnis . . .

Vienok iš įvykimo šių derybų, Lietuviai, galima tikėtis, vis turės šiek-tiek naudos, nors senujų prekių, kaip antai buvo po Turkų karui (1877—78), tikrai galima tvirtinti, kad nesulauksime.

Apgarsinimai.

ŽODYNAS

Kunigo Mykolo Miežinio

jau išėjo iš spaudos, keturiose kalbose: lietuviškai, latviškai, lenkiškai ir maskoliškai in 8°. Puslapių 292, (pagal pirmuosius apgarsinimus) prekė 2 rubliai, apdarytas 2,50 kapeikų (Amerikoje 2 doliarai, apdarytas 2,25 centai) užprašantiems iki Liepos mėnesini, potam bus 3 rubliai.

Adresas:

Germania.

M. Noveski,

Tilsit (Ostpr.)

„GARSAS“

darbininkiškas laikraštis.

(Išėina kas savaite)

Šenandorio mieste, kur gyvena daugiausiai Lietuvių, ir kaštuoja per metus 6 rubliai. — Adresas toks:

Mr. T. Astramskas,

P. O. Box. 65. N. America.

Shenandoah Pa.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Tur in y s.

Ką veikia mūsų broliai Amerikoje. J. K. — Dar apie Kražius. J. — Iš Lietuvos: Virbalis. J. V — kas iš L. — Kalvarija. J. V — s. — Suvalkai. — Starapolė. — Iš svetimų šalių: Maskolija. Varšava. — Finai. — Francuzija. — Italija. — Brazilija. — Amerika. Klapas. — Pirklystės derybos pabaigtos. — Apgarsinimai.